

Koncepce vedení NGP: Feministické (umělecké) instituce

1. Poslání, vize a sdílené hodnoty

Rozumíme NGP jako unikátní instituci s jedinečnou historií a postavením. Musí být ukotvena lokálně a uchopit svůj bezprostřední společenský kontext, ale komunikovat zároveň s relevantními partnery v zahraničí. Naším cílem je tedy přezkoumat historické a současné postavení NGP v české společnosti a obecněji ve středo/východoevropském regionu. Slovo „národní“ chápeme v těchto souvislostech jako historicky podmíněnou kategorii, která vyžaduje současnou reflexi. Dnešní muzeum umění nemůže stavět nekriticky na národně orientovaných hodnotách. Naše koncepce klade důraz na spolupráci, etiku a péči jak dovnitř instituce, tak i v jednání a komunikaci směrem ven. Takto koncipovaná instituce doceňuje a začleňuje své publikum, které považuje za rovnocenného partnera v diskuzi, vytváří přístupný obsah i prostor pro participaci, přičemž ji kromě počtů diváků zajímá rozmanitost návštěvnického spektra. Programově oslovuje různé specifické skupiny a komunity, včetně sociálně či ekonomicky znevýhodněných diváček a diváků.

Považujeme za zásadní formulovat poslání a vize instituce přímo ve statutu NGP, a to ve shodě s novou definicí muzea projednávanou aktuálně v rámci ICOM. Ta chápe muzea jako *“polyfonní místa demokratizace a inkluze, v nichž probíhá kritický dialog o minulosti a budoucnosti, [která] uznávají a řeší konflikty a výzvy současnosti [...] a zaručují všem lidem stejná práva a rovný přístup k dědictví.”* V souladu s tím usilujeme o posílení participativního charakteru a transparentnosti instituce a v rámci ní klademe důraz na sociálně spravedlivé vztahy. Jsme přesvědčeny, že instituce musí nutně proměnit svou praxi včetně forem spolupráce se svými zaměstnankyněmi a zaměstnanci, umělkyněmi a umělci a partnerskými organizacemi, ale také, jaké si vytyčuje cíle a strategie.

Naše vize pro NGP vychází z tradice feministického myšlení. Z této perspektivy jsou sbírková činnost a výstavní program státní instituce neoddělitelné od hledání demokratické struktury a komunikace uvnitř i vně instituce. Důležité je pro nás kriticky reflektovat mocenské vztahy – v instituci, ve společnosti, v umění – a při řízení instituce k tomuto vždy přihlížet. V naší vizi by NGP měla být především institucí, která pečuje: o umění, o své sbírky, o své zaměstnance, o diváky, ale zároveň péči od svého zřizovatele i správních orgánů také vyžaduje.

2. Strategické cíle

a) Strategie odborných činností

Výstavní program NGP je v naší vizi silně provázán s kvalitní mezinárodně uznávanou vědecko-výzkumnou a publikační činností a organicky propojen se sbírkovou koncepcí a edukací. Naše koncepce zdůrazňuje nelineárnost a na chronologii nezávislý přístup k pojetí expozic, což vede k diverzifikaci kánonu, umožňuje využití místních specifik a efektivně vede k větší přístupnosti pro veřejnost. Prioritou je též digitalizace všech sbírkových předmětů, což umožní kurátorům a kurátorkám efektivněji pracovat se všemi sbírkovými předměty.

Náš přístup stavíme na koncepci „chybějících příběhů“, která si klade za cíl identifikovat, jaké pozice jsou současným nastavením NGP systematicky opomíjeny, a aktivně pracovat na tom, aby v rámci expozic, sbírek i výstavního programu dostaly prostor definovaný primárně jako interdisciplinární. Musí se tak diskutovat například o samotné historii a původu sbírek NGP, především těch mimoevropských, ale i sbírek evropského starého umění.

Důležitá je podle nás role NGP jakožto partnera pro současné umění, které má vstupovat do dialogu se sbírkami i střednědobými expozicemi. Důležitý je pro nás i program akvizic nejen pro vytvoření promyšlené sbírky současného umění, ale také jako podpora práce žijících umělkyní a umělců. Považujeme za důležité do výstavního programu, výzkumné a sbírkové činnosti začlenit dosud marginalizovaná média, jako je performance, pohyblivý obraz a další experimentální formy na pomezí výtvarného umění a dalších žánrů.

Domníváme se, že současná NGP neplní povinnost danou (mj.) Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením být dostupnou institucí pro všechny bez rozdílu. S vědomím toho, že pro některé skupiny obyvatel je kontakt s uměním stále nedostupný (z důvodů fyzických anebo finančních), se v rámci výstavní i edukační činnosti chceme zaměřit na tyto skupiny a obecně usilovat o rozšiřování publika. Jednou z našich priorit je tak rozšíření působnosti oddělení vzdělávání a programů pro veřejnost, protože v současné struktuře je tato činnost odsouvána na okraj zájmu i rozhodovacích kompetencí. Prostřednictvím práce s veřejností hodláme budovat instituci, která je skutečně inkluzivní, antielitářská a vstřícná.

b) Investiční strategie

Sbírky

Sbírkotvorná činnost tvoří jeden ze základních pilířů poslání NGP, a to jak z hlediska uchování kulturního dědictví tak podpory současné umělecké scény. Diskusí však musí projít koncepce kánonu ve vztahu k pozici umění vznikajícímu v České republice, ve vztahu k umění západní i východní Evropy, globálního Jihu či asijských center. Naše koncepce „chybějících příběhů“ nám dovolí se orientovat na zapomenutou a vytěsňovanou historii a na díla reflektující ženskou, queer zkušenost či zkušenost etnických či kulturních menšin.

Archivy a depozitáře

Z hlediska péče o sbírkové předměty je zapotřebí zajistit metodiku i vybavení pro uchovávání tradičních médií, ale i současné umělecké tvorby. Dle specifík konkrétních děl bude navázána spolupráce s dalšími místními a zahraničními institucemi, které již disponují potřebným zkušenostmi (např. Národní filmový archiv v případě audiovizuálních děl, Tate v případě performance).

Restrukturalizace budov

Chceme investovat do ekologické udržitelnosti. Konkrétně se bude jednat o snížení spotřeby energií, optimalizaci řídicích technologií, stavbu vlastní solární elektrárny, úsporné instalace výstav atd. Zkušenosti ze zahraničí, např. Freie Universität v Berlíně, ukazují, že tato opatření jsou nejen

šetrnější k životnímu prostředí a nutná vzhledem k dopadům klimatické změny, ale i ekonomicky výhodná.

c) Finanční strategie

Budeme požadovat navýšení finančních zdrojů ze státního rozpočtu, respektive od Ministerstva kultury ČR jakožto zřizovatele NGP. Nepovažujeme za důstojné, že je příspěvek ze státního rozpočtu již desetiletí v podstatě stejně vysoký, což galerii nedovoluje uskutečnit žádoucí změny, včetně adekvátního ocenění pracovních a pracovníků. Doplní je finance od sponzorů a dary dalších partnerských organizací či z pronájmů budov, jimž nastavíme jasná pravidla tak, aby nezasahovaly do koncepce ani programu instituce. Vypracujeme transparentní kodex kritérií, na jejichž základě je možné finanční dar přijmout.

d) Personální strategie

Je nutné podpořit autonomii a pravomoci ředitelky a ředitelů sbírek a jejich týmů, včetně jasně alokovaných základních složek rozpočtů, a vytvořit prostředí pro spolupráci mezi jednotlivými odděleními. Budeme iniciovat vznik dočasných pracovních skupin a platform prostupujících napříč organizační strukturou. Záleží nám na tom, aby pracovníci a pracovníci vnímali svou práci jako smysluplnou a cítili sounáležitost s celkem.

Plánujeme zahájit aktivnější vyjednávání s odbory s cílem zlepšit pracovní podmínky zaměstnanců. Zároveň se chceme sejit s *každým* zaměstnancem/kyní osobně a vyslechnout si jeho/její zkušenosti, stížnosti, obavy atd. Spolupráce s externími kurátorkami a kurátory bude podléhat *předem* jasně daným podmínkám uvedeným ve smlouvě. Odmítáme politiku vytváření co nejvíce programu za co nejméně peněz. Je třeba především důstojně zaplatit všem, kteří se na programu podílejí a nepřispívají k další prekarizaci lidí činných v kultuře.

Vytvoříme Etický kodex Národní galerie Praha garantující bezpečné pracovní prostředí, v němž nebudou tolerovány projevy jakékoliv nesnášenlivosti či vylučování. Tento nový Etický kodex NGP doplní stávající Profesionální etický kodex ICOM, v němž tento podstatný bod chybí.

e) Obchodní a marketingová strategie

Chceme vybrat mezi stávajícími budovami klíčové objekty, která definují aktuální program NGP směrem k veřejnosti, a tak posílit viditelnost NGP. Další objekty budou nabídnuty k pronájmu partnerským subjektům a programové spolupráci s místními i zahraničními organizacemi. Tento krok umožní snížení výdajů za provoz vybraných budov a zvýšení příjmů z jejich pronájmů. Marketingové strategie musí vycházet z úzké spolupráce s kurátorským, edukačním oddělením. Všechny sbírkové předměty budou postupně zdigitalizovány a zveřejněny online zdarma, a prezentovány v rámci koncepčních výběrů.

3. Zhodnocení aktuálního stavu organizace

Za minulých vedení byla NGP podfinancovaná, ekologicky neudržitelná instituce s hierarchií pyramidálního typu. Řada kvalitních projektů, které galerie představila v posledních letech, neměla oporu v jasně komunikované celkové koncepční strategii výstavní instituce. Galerie upřednostňovala bombasticky prezentované projekty, zatímco na ty lokálně ukotvené se financí nedostávalo. NGP nevyvíjela žádné kroky k tomu, aby snížila své ekologické dopady. Detailní zhodnocení aktuálního stavu organizace je již obsažené v jednotlivých bodech koncepce.

4. Identifikace rizik a návrh jejich řešení.

V budoucnosti státní instituce typu NGP vidíme velké množství rizik. Mezi ně počítáme zasahování české politické reprezentace do fungování organizace (budeme se zasazovat o projednání Zákona o příspěvkových organizacích v kultuře), polarizování společnosti, nástup nacionalistických a autoritářských politik v zemích Visegrádské čtyřky, globální prohlubování sociálních nerovností a hrozbu klimatické krize. Jsme si vědomy toho, že NGP se věnuje jen jednomu segmentu společnosti, tedy vizuální kultuře, ale v tomto ohledu může pomoci vytvářet silné a solidárně zaměřené společenství. Strategie ekologické udržitelnosti, péče a rovnosti, na kterých je naše žádost založena, reaguje právě na tyto hrozby.

5. Dlouhodobé cíle (přesahující střední horizont)

Naším cílem je vybudování instituce s mezinárodní odbornou reputací, kvalitním výstavním programem, progresivní akviziční politikou, fungující zároveň jako patronka pro současnou uměleckou scénu. Plánujeme zřídit pracovní pozici "ekologické ombudsmanky", která vypracuje strategii ekologické udržitelnosti a bude dohlížet na její plnění. Naším dlouhodobým cílem je, aby NGP dosáhla ekologické neutrality.

V Praze 16. 6. 2020